

12. Закон України «Про облік та збір єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні» [Електронний ресурс]: Закон України від 08 липня 2010 року № 2464-VI.- Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
13. Порядок взяття на облік та зняття з обліку в органах Пенсійного фонду України платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова правління ПФУ № 27.09.2010р. - №21–6. зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27.X.2010 р.№ 995/18290.
14. Положення про Державний реєстр загальнообов'язкового державного страхування : Постанова Правління ПФУ затверджена від 08.10.2010 р. № 22 - 1.
15. Про Міністерство доходів і зборів України: Указ Президент України// Положення від 18.03.2013 № 141/2013
16. Постанова Кабінету міністрів України «Про Державну фіскальну службу України» [Електронний ресурс]: Постанова від 21 травня 2014р. №236,-Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>
17. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» [Електронний ресурс]: Закон України від 28 грудня 2014 р№ 77-VIII Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
18. Про внесення змін до розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці: Закон України // Відомості Верховної Ради , - 2015,- № 17, ст.123

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМИН ЦЕРКВИ І ДЕРЖАВИ

Мацелюх І. А.

(кандидат юридичних наук, асистент кафедри історії права та держави юридичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка)

***Анотація.** У статті йдеться про взаємовідносини церкви і держави в історичному ракурсі. Об'єктом дослідження стали процеси перепідпорядкування Київської митрополії Московському патріархату. Висвітлено участь гетьмана Української гетьманської держави та московського царя у даній акції. Зосереджено увагу на проблематиці об'єднання православних церков України в єдину помісну незалежну церкву.*

***Ключові слова:** українська церква, держава, Київська митрополія, православ'я, об'єднання.*

***Аннотація.** В статті говориться о взаимоотношениях церкви и государства в историческом ракурсе. Объектом исследования стали процессы переподчинения Киевской митрополии Московскому патриархату. Освещено участие гетмана Украинского гетманского государства и московского царя в данной акции. Сосредоточено внимание на проблематике объединения православных церквей Украины в единую поместную независимую церковь.*

***Ключевые слова:** украинская церковь, государство, Киевская митрополия, православие, объединения.*

***Summary.** The article is about the relationship between church and state in historical perspective. The object of the study were the processes of subordination of the Kyiv Metropolis Moscow Patriarchate and the Ukrainian Hetman covered part Hetman State and the Tsar in this promotion. The emphasis on the issue of unification of the Orthodox churches in Ukraine a single national independent church.*

***Key words:** ukrainian church, state, Kiev mytropolyya, Orthodoxy, association.*

Проблеми взаємин церкви і держави нині набули нового звучання. Складні суспільно-політичні процеси у державі та вплив російської пропаганди на представників українського духовенства як ніколи гостро актуалізували питання створення єдиної незалежної Української церкви та отримання нею канонічного статусу і вселенського визнання.

Метою нашої розвідки є необхідність поглянути на історичний досвід існування двох інституцій – держави та церкви. Остання, будучи вмонтованою в систему державних відносин, відігравала роль ідеологічного стрижня, що централізував державу. Віра і релігія неодноразово допомагали українському народу вистояти у боротьбі з ворогом, а православна церква завжди залишалася культурним оплотом, що зберіг і крізь віки проніс українську мову, культуру та звичаї. Окрім іншого, вважаємо за необхідне зосередити увагу на проблематиці перепідпорядкування Київської митрополії для пошуку розв'язання нинішньої української полі православної кризи.

На сьогоднішній день Україна є державою, в якій співіснують декілька гілок православ'я, що, безумовно, розділяє українське суспільство. Державна влада у цій ситуації неодноразово наголошувала на необхідності консолідації та об'єднання українських церков.

На початку 2015 року про таку необхідність і можливість висловилися Святійший Вселенський Патріарх Варфоломій I та Єрусалимський патріарх Феофіл III. Їхнє благословення є необхідною передумовою для першого кроку на шляху до створення єдиної помісної Української православної церкви [1, с. 9].

Перші практичні кроки на цьому шляху були здійснені 8 червня 2015 року. Так, на території Михайлівського Золотоверхого монастиря відбулося спільне засідання комісії для ведення діалогу між представниками Української Автокефальної Православної Церкви (далі – УАПЦ) та Української Православної Церкви Київського Патріархату (далі – УПЦ КП). У роботі круглого столу також взяли участь спостерігачі від Вселенського Патріархату, що надає цій події особливого значення. Внаслідок чотирьох годинних переговорів були прийняті надзвичайно важливі рішення, основний зміст яких полягає в майбутньому об'єднанні, що має відбутися під час Об'єднавчого собору 14 вересня цього року [2].

За період спільного співіснування УПЦ КП і УАПЦ неодноразово намагалися знайти спільну мову та виробити стратегію майбутнього об'єднання, однак результату не було досягнуто. На нашу думку, безуспішність процесу можна пояснити різними причинами, в тому числі особистими амбіціями церковних ієрархів, залученням до об'єднання УПЦ (Московського патріархату) тощо [3].

Нині об'єднання українського православ'я є вкрай необхідне та важливе, адже розділення двох національних церков, які не мають жодних відмінностей в богослужбовій традиції та своєму міжнародному статусі, є абсурдним, а існуюча до нині певна ворожнеча між ними позбавлена будь-якої логіки та носить особистісний характер.

Об'єднання і створення єдиної помісної православної церкви із численною парафією дозволить розпочати діалог між Українською церквою та Константинопольським патріархатом про визнання першої у світовому православ'ї, що, у свою чергу, створить канонічний фундамент для об'єднання всієї української православної людності.

До нині УПЦ КП та УАПЦ не мають міжнародного офіційного визнання своєї автокефалії, адже не мають канонічної санкції Константинополя. Однак, нам не варто забувати історію православ'я, а саме як утворився Московський патріархат та в який спосіб він отримав канонічне визнання.

Нагадаємо, що внаслідок Флоренської унії, укладеної в м. Ферари у 1439 р. (угода між церквами західного і східного обряду), яку підписав в тому числі митрополит Київський і всієї Русі Ісидор, московський єпископат самостійно ухвалив ряд рішень: не визнавати вищенаведеної угоди; проголосити відокремлення від Константинополя; утворити власну патріархію та обрати нового екзарха. Відтак, проголосивши себе незалежною, московська церква самостійно відокремилася від Константинополя і лише через 140 років офіційно буде визнана усіма християнськими церквами як окрема патріархія та отримає дозвіл Вселенського патріарха, який буде виданий під тиском Московської влади та після піврічного утримання патріарха Ієремія у московській неволі [1, с. 157].

Таким чином, закиди російської церкви в неканонічності є відносними, адже їхня церква сама тривалий час мала такий статус, а от перепідпорядкування Київської митрополії від Константинопольської патріархії до Московської, справді є акцією, що більше нагадує цивільний договір купівлі-продажу.

Так, перший крок до церковного перепідпорядкування був зафіксований у Переяславському договорі від 17 жовтня 1659 р. Відповідно до змісту Київська митрополія переходила під юрисдикцію Московського патріарха: «А митрополиту Киевскому, также и иным духовнім Малыя России, быть под благословении святейшего патриарха Московскаго и всея Великая и Малая и Белыя России; а в права духовныя святейшей патриарх не будет вступати» [4, с. 172]. Незважаючи на те, що зміст угоди декларував обіцянку Московського патріарха не втручатися у духовні справи українців, однак цього пункту в майбутньому дотримано не буде. Нагадаємо, що такого пункту не було в Березневих статтях 1654 р., укладених між главою Української гетьманської держави Б. Хмельницьким, з одного боку, і московським царем, – з другого.

Саме так українська державна влада юридично перепідпорядкувала Київську митрополію. Зауважимо, що позиція помісного єпископату взагалі не бралася до уваги, адже

під час проведення Переяславської ради вищого духовенства взагалі не було, так само як не було проведено жодного церковного собору, де б вирішувалося означене питання [5, с. 203]. Дізнавшись про таке рішення, церковні ієрархи відмовлялися визнавати та виконувати його. «Настоятелі київських монастирів не впускали у свої обителі московських архієреїв, – писав І. Ісіченко, – та заявляли, що краще смерть прийняти, ніж бути в Києві московському митрополитові» [6, с. 197]. Відтак, незважаючи на юридичне приєднання Київської митрополії до Москви, фактичного об'єднання поки що не відбулося. До того ж проведення такої злуки не можна було здійснити без дозволу Константинопольського патріарха.

На підставі Переяславського договору Московський патріарх змінив титул на «патріарх усієї Великої та Малої Росії» та приступив до практичних кроків його втілення [7, с. 164]. За підтримкою гетьмана Самойловича та промосковсько орієнтованих єпископів, протягом липня – жовтня 1685 р. попереднього митрополита Київського було усунуто. Внаслідок нових виборів очільником церкви став Гедеон Четвертинський, котрий присягнув московському цареві на вірність і отримав посвяту не від Константинополя, а з рук Московського патріарха [8, с. 230].

Фактично підпорядкувавши українське вище духовенство, московський цар 11 грудня 1684 р. відправив до Царгороду посланців із грамотою для канонічної легітимації своїх дій. Очільник держави просив надати дозвіл на підпорядкування Київської митрополії Московському патріарху, посилаючись на те, що цього бажає український народ. Своє прохання цар підкріпив золотими монетами та соболями. «До Вашого святительства від милості нашого государя надаємо декілька золотих і соболів, – стверджують джерела доби Російської імперії XIX ст., – та просимо, Ваше архіпастерство, ті золоті і соболі прийняти і за нашого господаря здоров'я у всесильного Бога молити соборно і келейно» [9, с. 123].

Окрім того, московський цар Іван Олексійович наказав послам звернутися до головного міністра Османської імперії – Великого візира, який був другою особою в державі після Султана. Московські послы виконали царський наказ. Вони попросили Великого Візира примусити Константинопольського патріарха передати українську церкву Москві [10, с. 190]. Невдовзі так і сталося. Як стверджують історіографічні джерела, під тиском турецької влади у липні 1686 р. Константинопольський патріарх Діонісій за 120 соболів і 200 золотих надав дозвіл на перехід української церкви під владу Московської патріархії [10, с. 190–191]. Юридично таке рішення відобразилося в «Грамоте Дионисия, патриарха Константинопольского, позволяющая гетьману и всем чинам духовным и мирским избирать киевского митрополита и посылать его в Москву для хиротонии» [9, с. 189].

Звичайно, церковна канонічність такої акції доволі сумнівна. Невдовзі патріарха Діонісія було позбавлено патріаршого престолу. Одне із звинувачень, висунутих архієрею, полягало в незаконній передачі Київської митрополії Московській патріархії. Визнання такої неканонічності зафіксоване «Декретом Константинопольського патріарха про надання автокефалії Православній церкві в Польщі» від 1924 р. [8, с. 230]. «Саме так сталася велика трагедія українського народу – загублення своєї національної церкви», – слушно зауважив митрополит І. Огієнко [10, с. 191].

Негативні наслідки тієї події, що відбулася чотири сторіччя тому, ми відчуваємо і нині. Як наслідок в Українській державі співіснує декілька православних церков. Об'єднання проукраїнського православ'я надзвичайно важливе та потрібне. Означений шлях не буде простий, адже Російська церква та промосковсько налаштоване духовенство УПЦ (МП) будуть чинити всілякі перешкоди. Арбітром протистояння має виступити Українська держава та українська людність. Саме в наших національних інтересах є створення єдиної помісної православної церкви, яка буде жити проблемами свого народу, а не інтересами окупантів. Свого часу митрополит Андрій Шептицький застерігав, що роз'єднання українців за конфесійним принципом «доведе народ до повної руїни, якщо представники українських церков не знайдуть способу поєднання, а державна влада не докладе до цього процесу своїх зусиль» [11, с. 80].

Таким чином, проблематика канонічності церков є важливою, проте, на нашу думку, вона носить церковно-політичний характер. Натомість, питання консолідації православ'я нині має абсолютно нове, злободенне звучання. Відтак, представники української державної

влади повинні всіляко підтримати намагання УПЦ КП і УАПЦ та створити усі умови для того, щоб осінній об'єднавчий собор відбувся. Українська держава та її людинність потребує власної незалежної, соборної церкви, адже неважко прослідкувати, що саме в період релігійної єдності відбулися процеси становлення та розквіту державності, досягнення апогею. Церковні розколи, що роз'єднували людинність, з часом призводили до ослаблення держави, а відтак і до її занепаду. Саме тому єднання у вірі сприятиме консолідації нашого суспільства для розвитку української держави.

Список використаних джерел

1. Мацелюх І. А. Джерела церковного права за доби українського Середньовіччя : монографія / І. А. Мацелюх. – К. : Талком, 2015. – 291 с.
2. Спільне засідання Комісії для ведення діалогу Української Автокефальної Православної Церкви з УПЦ Київського Патріархату і Української Православної Церкви Київського Патріархату з УАПЦ / Львівська єпархія УАПЦ офіційний сайт // Електронний ресурс [режим доступу]. – http://uaoc.lviv.ua/index.php?id=28&tx_ttnews%5Btt_news%5D=154&cHash=f3d327477f9e0a5db0cbb66f6a6769b5
3. Об'єднання церков. Під наглядом Константинополя / Укрінформ // Електронний ресурс [режим доступу]. – http://www.ukrinform.ua/ukr/news/obe_dnannya_tserkov_pid_naglyadom_konstantinopolya_2063103
4. Олексійчук Л. В. Соціально-юридичний характер церковного права / Л. В. Олексійчук. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Філософія. Політологія. – 98/2010. – С. 12 – 14.
5. Федорів Ю. Історія церкви в Україні / священник Ю. Федорів. – Торонто: Б. В., 1967. – 362 с.
6. Ісиченко. І. Історія Християнської церкви в Україні / архієпископ Ігор Ісиченко. – Х. : Акта, 2003. – 472 с.
7. Харлампович К. Малороссийское влияние на великорусскую церковную жизнь / К. Харлампович. – Казань : Издание книжного магазина М. А. Голубева, 1914. – Т. 1. – 980 с.
8. Головащенко С. І. Історія християнства: курс лекцій : [навч. посібник] / С. І. Головащенко. – К. : Либідь, 1999. – 352 с.
9. Архив Юго-Западной России : в 35 т. / издаваемый временной комиссией для разбора древних актов, состоящей при Киевском, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – Киев : Губернская типография, 1872. – Т. 5. – Ч. 1. – Акты, относящиеся к делу о подчинении Киевской митрополии Московскому патриарху (1620 – 1694 гг.). – 488 с.
10. Огієнко І. І. Українська церква. Нариси з історії Української Православної Церкви. В 2-х томах / І. Огієнко. – Київ : Україна, 1993. – Т. 1. – 284 с.
11. Шептицький Андрій, митрополит. Як будувати Рідну Хату? / А. Шептицький // Українське відродження і національна церква. – К., 1990. – С. 80

СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА ЯК СКЛАДОВА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Новицька Н.Б.

(кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри цивільного права та процесу Національного університету ДПС України)

Анотація. Визначено роль соціальної реклами у сфері охорони здоров'я, як складової профілактично-просвітницької діяльності держави із забезпечення здоров'я своїх громадян. Досліджуються головні тенденції розвитку діяльності держави та громад щодо підвищення рівня соціальної реклами у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: соціальна реклама, охорона здоров'я, інформаційні технології, здоровий спосіб життя.

Abstract. Defined the role of social advertising in health care as part of preventive education of the state in the health of its citizens. Also studied the main trends of the state and communities in enhancing of social advertising in the health sector.

Key words: social advertising, health care, information technology, healthy life.

Нова могутня революція, яку сьогодні переживає світ, принципово змінює життя людей - їх роботу, дозвілля, способи об'єднання в співтовариства і навіть ставлення до самих себе. Становлення і розвиток інформаційного суспільства є характерною рисою ХХІ століття. Саме в інформаційному суспільстві активно розвиваються інформаційні і комунікаційні технології, створюються умови для ефективного використання знань в рішенні найважливіших завдань управління суспільством і демократизації суспільного життя. Нове інформаційне суспільство наповнене не тільки позитивними рисами, а і негативними. З розвитком інформаційних технологій загострюється ціла низка соціальних проблем,